

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 20

FÖRSTA KAMMAREN

1965

29—30 april

Debatter m. m.

Torsdagen den 29 april		Sid.
Anslag under åttonde huvudtiteln till skolväsendet:		
Skolväsendet		4
Pedagogiskt utvecklingsarbete		23
Bidrag till driften av grundskolor m. m.		25
Statliga allmänna gymnasier m. m.		29
Bidrag till vissa privatskolor		35
Bidrag till driften av lokala yrkesskolor		36
Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.		38
Bidrag till driften av folkhögskolor		39
Meddelande ang. enkla frågor:		
av herr Schött ang. avvecklingen av seminarieorganisationen		41
av fru Segerstedt Wiberg ang. utlandssvenskarnas rösträtt		42

Samtliga avgjorda ärenden

Torsdagen den 29 april		
Statsutskottets utlåtande nr 51, ang. allmän beredskapsstat: allmänna frågor och bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om arbeten inom viss kostnadsram		3
— nr 52, ang. allmän beredskapsstat: justitiedepartementet		3
— nr 53, ang. allmän beredskapsstat: försvarsdepartementet		3
— nr 54, ang. allmän beredskapsstat: socialdepartementet		3
— nr 55, ang. allmän beredskapsstat: kommunikationsdepartementet		3

	Sid.
Statsutskottets utlåtande nr 56, ang. allmän beredskapsstat: finansdepartementet	3
— nr 57, ang. allmän beredskapsstat: ecklesiastikdepartementet	3
— nr 58, ang. allmän beredskapsstat: handelsdepartementet	3
— nr 59, ang. allmän beredskapsstat: inrikesdepartementet	3
— nr 60, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II: justitiedepartementet	3
— nr 61, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II: försvarsdepartementet	3
— nr 62, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II: socialdepartementet	4
— nr 63, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II: kommunikationsdepartementet	4
— nr 64, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II: inrikesdepartementet	4
— nr 65, ang. avtal med Stockholms stad rörande vissa markbyten m. m.	4
— nr 66, ang. anslag till skolväsendet	4
— nr 67, ang. anslag till byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.	41
— nr 68, ang. fortsatt disposition av vissa äldre anslag (ecklesiastikdepartementet)	41

Torsdagen den 29 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 23 inrevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Elmgren* för tiden den 3 till och med den 8 nästkommande maj för deltagande i sammanträde med Europarådets rådgivande församling i Strasbourg.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1965/66 till frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förrådsbyggnad vid Svenska institutet för konserveringsforskning; och

nr 175, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett korrosionsinstitut.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser allmänna frågor och bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om arbeten inom viss kostnadsram;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, i vad

propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66 i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts

Anslag till skolväsendet

proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde,

varvid utlåtandena nr 52—55, 57—59, 61 och 62 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

Punkten 1

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 2

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde; och

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal med Stockholms stad rörande vissa markbyten m. m.,

varvid utlåtandet nr 64 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1965/66 till skolväsendet jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1**Anslag till skolväsendet**

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1 föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skolöverstyrelsen, som föranleddes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 640 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Kellgren* och fröken *Sandell* väckt motion (II: 463).

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 463,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för skolöverstyrelsen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

c) till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 640 000 kronor.

Herr talmannen yttrade, att överläggningen vid denna punkt jämväl finge omfatta övriga punkter i utlåtandet;

yrkanden skulle dock framställas vid de särskilda punkterna, sedan de var för sig föredragits.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Även om jag inte hade vetat det förut har vissa, skall jag säga diskreta, förfrågningar från representanter för de olika partierna i kammaren gjort det alldeles klart att det just nu är en mycket olämplig tidpunkt att diskutera statsutskottets utlåtande nr 66. Alla finner det sannolikt att maj månad kommer att bli varm, ljus och behaglig utanför riksdagshuset, men att maj månad inom detta hus väggas kommer att bli om inte blod, svett och tårar så något liknande. I den situationen har vi i statsutskottets andra avdelning gjort vårt för att försöka mildra tyngden av dagens debatt genom att dela upp de olika punkterna på flera representanter. Vi har försökt att rationalisera arbetet för att kammarens ledamöter åtminstone skall kunna komma hem och fira valborgsmäss och första maj i god kondition och under de dagarna njuta vårens primörer.

Jag för min del har tänkt att bara syssla mycket kort med frågan om lärarnas arbetssituation och problemet om folkhögskolan. Andra kommer att ta vid beträffande de övriga punkterna i utlåtandet.

När det gäller lärarnas arbetssituation borde man väl tillämpa den gamla regeln att man bör eftersträva att få rätt man på rätt plats. Under kriget var det någon som förklarade att det närmaste man kunde komma i fråga om att placera rätt man på rätt plats ofta var att göra en asfaltkokare till kock. Man har en känsla av att när det gäller lärarnas situation är det ännu besvärligare.

Det råder som vi alla vet en mycket stor brist på lärare, men ändå låter man dem som i vissa fall kan liknas vid asfaltkokare syssla med sådant arbete som de inte alls begriper sig på. Vi utnyttjar alltså denna arbetskraft mycket dåligt. På de områden där lärarna verkligen

Anslag till skolväsendet

skall göra sin insats inskränks deras tid av göromål som de inte är utbildade för; där sitter lärarna och spelar pek-fingervalsen på skrivmaskinen, fastän det finns gott om arbetskraft som behärskar maskinskrivningskonsten.

Det är av denna anledning som vi i reservationen vid punkten 14 har ansett det vara nödvändigt att försöka få en bättring till stånd. Vi anser att de ordinarie lärarna, som nu får åtaga sig övertidstjänstgöring i mycket stor utsträckning, bör befrias från en hel del rutinarbeten, framför allt skrivarbeten. Vi föreslår därför att anslaget till skrivhjälp åt lärarna på grundskolans högstadium skall uppräknas med 200 000 kronor.

Vad som nu sagts beträffande lärarna i grundskolan gäller också beträffande lärarna vid våra gymnasier och kanske inte minst våra rektorer. I reservationen vid punkten 19 föreslår vi därför också att anslaget till skrivhjälp åt lärarna skall ökas med 200 000 kronor. När det gäller rektorerna anser vi att den försöksverksamhet med sekreterare på expeditionerna som hittills har bedrivits skall utökas och att anslaget för detta ändamål skall uppräknas med 526 000 kronor.

Jag övergår härefter till folkhögskolorna. Jag har visserligen ett förflutet när det gäller folkhögskolorna; jag har ett minne av att jag någon gång har sagt att det i fortsättningen för min del inte skulle bli fråga om att ta mer än en folkhögskola i sänder. I år befinner vi oss emellertid i den situationen att två folkhögskolor är fullt berättigade att få statsbidrag. Frågan är väl då hur man skall bära sig åt för att vara rättvis. Såvitt jag förstår måste man ta de båda folkhögskolorna på en gång. Departementschefen har nöjt sig med *en* folkhögskola. I reservationen föreslår vi att statsbidrag skall utgå till två folkhögskolor. Det är visserligen sant att en av folkhögskolorna har arbetat väsentligt längre tid än den andra, men det är också känt att den senare folkhögskolan

Anslag till skolväsendet

har kommit till i nära samarbete med skolöverstyrelsen och att den startade vid en tidpunkt då frågan om folkhögskolans framtida ställning ännu inte hade tagits upp till debatt. Under sådana förhållanden anser vi reservanter att det är fullt berättigat att även den andra folkhögskolan nu får sitt statsbidrag.

Jag ber, herr talman, att senare få återkomma med de särskilda yrkandena.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Jag skall endast uppehålla mig vid några av de punkter i utskottets utlåtande beträffande vilka jag har reserverat mig.

Riksdagen anslår varje år betydande belopp för det pedagogiska utvecklingsarbetet, men med den fundamentala betydelse som utbildningen på detta område har för fortsatt framåtskridande måste vi sannolikt vara beredda på att i framtiden satsa en ännu större del av nationalprodukten på sådan utbildning. I sina petita anför skolöverstyrelsen mycket intressanta siffror, som visar att näringslivets anslag till forskning och dylika ting uppgår till omkring 2 å 2,5 procent av driftkostnaderna, medan skolväsendet inte kommer upp till mer än 0,2 procent. Det är därför angeläget med en anslagshöjning och givetvis av utomordentlig vikt att de omfattande resurser som vi sålunda kommer att lägga ned på skolväsendet utnyttjas så effektivt som möjligt. När det gäller strävandena att göra utbildningsinvesteringarna optimalt räntabla är det pedagogiska utvecklingsarbetet av mycket stor betydelse. Bättre undervisningsmetoder ger självfallet ett bättre utnyttjande av resurserna. Enligt min mening bör därför riksdagen för detta ändamål anslå större belopp än vad utskottsmajoriteten har föreslagit. Inte minst uppbyggnaden av ett i väsentliga avseenden på nya principer grundat skolsystem gör det angeläget att vi tillvaratar de möjligheter som det pedagogiska utvecklingsarbetet kan ge en ny skola. En skola med

nya mål kräver också nya metoder om den skall ge ett så gott resultat som möjligt. Kravet på nya metoder accentueras av det förhållandet, att den skola det gäller skall fungera i ett samhälle som präglas av snabba förändringar. Det är en av orsakerna till att skolan måste vara flexibelt anpassbar till nya förhållanden. Individualiserad undervisning är en av de vägar som skolan nu prövar. På det sättet vill man så långt möjligt utnyttja de olika elevernas personliga förutsättningar. Ett annat begrepp är lagundervisningen, som till stora delar är helt ny för svenskt skolväsen men som är föremål för undersökningar. En annan sak som jag finner det viktigt att erinra om i detta sammanhang är forskning rörande undervisningsmetoder för handikappade. Användningen av olika hjälpmedel i undervisningen kommer också in i bilden. Lärarbristen är som bekant besvärande, och det är väl inte uteslutet att den i någon mån kan mildras genom att man tar till vara de nya pedagogiska möjligheterna.

Jag nämnde den individualiserade undervisningen — min övertygelse är att om vi skall kunna undvika eller i varje fall minska disciplinsvårigheterna i våra skolor så gäller det först och sist att se till att undervisningen får ett intresseväckande innehåll. Den skall åt varje pojke och flicka ge en för just honom och henne anpassad undervisning. Att försöka plugga läxor i olika teoriämnen med skoltrötta pojkar blir meningslöst och ställer dem i opposition till både skola och lärare. Jag vet att man kan säga att det är lätt att stå här och tala om dessa saker men svårt att få någon rättsida på dem. Inte desto mindre är det säkert att denna väg är den enda möjliga, och enligt min mening bör vi inte heller försöka gå någon annan väg. Man måste ge varje läroämne ett för de olika eleverna och deras skiftande möjligheter att utnyttja sina kunskaper så meningsfyllt innehåll som möjligt. Även om vägen är lång fram till förverkligandet av den målsättningen, vill jag säga att vi

måste försöka komma till rätta med svårigheterna på alla sätt, genom forskning, laborationer, experiment och tekniska hjälpmedel.

Sedan har jag, herr talman, gjort några anteckningar beträffande ytterligare en punkt, men eftersom jag vet att en följande talare kommer att mer ingående behandla den — det gäller vuxenutbildningen — skall jag inskränka mig till att helt kort framföra vissa synpunkter. Jag vill understryka nödvändigheten av att våra vuxna ungdomar får vidgade möjligheter och resurser att bedriva studier för sin fortsatta utbildning. Många ungdomar önskar i dag öka sitt vetande på olika områden och skaffa sig de nödvändiga kvalifikationerna för att utöva andra yrken. Tyvärr har man trots den starka trenden för att skapa bättre studiemöjligheter nära nog glömt bort den vuxnes utbildningsmöjligheter. Jag vet att det konstaterandet möts av en hänvisning till att en del utredningar sysslar med problemet. Man menar att det arbetas bra härvidlag. Jag är inte helt övertygad om det — de utredningar som ägnar sig åt vuxenutbildning synes mig nämligen ha fått den uppgiften på sitt arbetsprogram som en »bisyssla» till vad de i övrigt arbetar med. Förmodligen blir det bara dellösningar som kan komma fram ur deras arbete. Vi menar därför med vår reservation och de krav som framförts motionsledes att det är angeläget att Kungl. Maj:t tillsätter en utredning för vuxenutbildningen som på ett samlande sätt kan överblicka hela området och framlägga utvecklingslinjer och förslag. Jag vill endast beklaga att inte utskottsmajoriteten funnit det lika angeläget som vi på minoritetens sida att en sådan utredning kommer till stånd.

Får jag också, herr talman, bidra till rationaliseringen av våra framträdanden här i riksdagen så till vida att jag här även behandlar den blanka reservation jag antecknat vid det föreliggande utlåtandet. Den är föranledd

Anslag till skolväsendet

av att vi motionsledes tagit upp frågan om klassificeringen av skolans undervisningsämnen. Jag vill i detta sammanhang understryka nödvändigheten av att man inte fortsätter att värdera de s. k. övningsämnena och bestämma lönen för lärarna i dessa ämnen på ett speciellt sätt. Slöjd och andra yrkesämnen ingår i vårt moderna undervisningssystem såsom lika viktiga grenar som vilket annat ämne som helst. Det måste vara helt felaktigt att forna tiders värdeomdömen om dessa ämnen ännu lever kvar. Redan i fjol skrev särskilda utskottet om dessa ting och angelägenheten av att problemet löses. Under hänvisning till detta och i förhoppning om att lärarutbildningsutredningen kommer med förslag bör motionerna nu inte föranleda någon riksdagens åtgärd, säger utskottet.

Jag skall inte här, herr talman, yrka bifall till motionerna, utan jag vill endast uttrycka den förhoppningen att det verkligen blir en ny syn på frågan om klassificeringen av skolans undervisningsämnen, så att inte själva ämneskategorien bestämmer vilken lön tjänstens innehavare skall ha.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Jag skall liksom övriga som talat i dag be att få göra några kommentarer till de reservationer som jag har deltagit i. Liksom herr Larsson skall jag börja med det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Skolöverstyrelsens allmänna principiella synpunkter beträffande det fortsatta arbetet på det här området har ju citerats i statsverkspropositionen. Man gör där, som herr Larsson säger, en jämförelse med utvecklingsarbetet inom industrien, som man uppskattar till 2 å 2,5 procent av de totala driftutgifterna. Till detta skulle jag vilja göra den kommentaren att det vore av betydande värde att få reda på hur man räknat fram dessa uppgifter. Innan jag har sett det har jag litet svårt

Anslag till skolväsendet

att tro på de uppgifter som lämnas. Jag har en känsla av att det är uppfattningar utan tillräcklig grund som här förs vidare.

Man talar också om de statliga forskningsutgifterna. Det sägs att de ligger ungefär på 2 procent av den samlade statliga driftbudgeten. Därvidlag har vi ett visst material att ta hänsyn till och granska, och jag tror att man kan sätta ganska många frågetecken i kanten inför det sätt på vilket verket har uppskattat dessa kostnader.

Vidare säger man att utvecklingsarbetet inom skolväsendet totalt rör sig om uppskattningsvis en procent, varav det anslag som vi i dag diskuterar utgör ungefär en femtedel. Jag har velat säga det för att vi skall ha proportionerna klara för oss.

Skolöverstyrelsen gör därefter ett försök att dels presentera en matsedel på vad man tänkt göra inom den närmaste tiden, dels lägga vissa principiella synpunkter på det framtida pedagogiska utvecklingsarbetet.

Vi har från högerhåll väckt motioner i det här ämnet, där vi säger att det är av utomordentlig vikt att utvecklingen av det pedagogiska arbetet bedrivs på ett riktigt sätt. Vi har emellertid inte varit beredda att föreslå en anslagshöjning utöver vad departementschefen har ökat. Vi vill i stället få en utredning till stånd över hela fältet och ett förslag till nästa års riksdag om hur utvecklingsarbetet på det pedagogiska området skall intensifieras, och därmed avser vi också att täcka in hela det här området. Som jag ser det, måste det vara otillfredsställande för riksdagen att inte få ett samlat grepp över de pedagogiska problemen. Då departementschefen i statsverkspropositionen bara säger att anslaget skall beviljas och att det sedan får användas efter Kungl. Maj:ts bedömning, så är det att beröva riksdagen möjligheten att verkligen granska och diskutera såväl riktlinjerna som vissa viktiga detaljer i det här arbetet.

Låt mig sedan, herr talman, gå över till punkten 14, där det finns en reservation vad beträffar delningstalen. Jag skall inte göra någon analys och ta upp en debatt om denna fråga. Vi hade ju så sent som i december en ganska ingående principdiskussion om detta, men i en motion från högerhåll och i reservationen yrkas på att riksdagen för sin del skall fatta ett principbeslut om sänkning av delningstalen till 25 men uppdra åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga att efter utredning lägga fram ett förslag och en tidsplan för sänkning av delningstalen. Vi är ju inte så realistiska att vi tror att det går att göra detta på en gång, men vi anser att frågan är av sådan vikt att vi bör ha en sänkning som målsättning i vårt fortsatta reformarbete, även om det kommer att medföra ökade kostnader och ett ökat behov av lärare.

I fråga om reservationen vid punkt 19 beträffande skrivhjälp till lärare och administrativ hjälp till rektorerna har herr Axel Andersson yttrat sig, och jag vill bara instämma i hans synpunkter.

Även reservation d vid punkten 19 berör en fråga som vi har haft uppe till debatt i december föregående år, nämligen betygsättningen i gymnasier och fackskolor. Såsom kammarens ärade ledamöter kanske erinrar sig, rådde mycket delade uppfattningar bland remissinstanserna om vilken väg man skulle gå beträffande betygsättningen, alltså om man skulle gå in för en relativ betygsättning eller fortsätta med den absoluta. Ett betydande antal remissinstanser förordade en utredning i frågan. Vi anser att det inte finns tillräckligt aktuellt material för att man skall kunna göra en säker bedömning på denna punkt, och jag vill därför förordade att en sådan utredning tillsättes.

Beträffande ämnet religionskunskap, som behandlas i reservation e vid punkten 19, kommer en annan talare att närmare utveckla våra synpunkter. Jag vill i detta ärende här bara säga att det vore önskvärt om kammaren kunde sträcka

Anslag till skolväsendet

sig så långt, att vi åtminstone skulle kunna få en utredning till stånd för att granska i vilken utsträckning möjligheter finns att förbättra religionskunskapen såväl när det gäller innehåll som utrymme i kursplanerna.

Jag går sedan över till punkterna 25 och 27, vilka handlar om bidrag till privatskolor. Dessa bidrag är alltså uppdelade på två olika punkter. Den ena punkten behandlar »Bidrag till vissa privatskolor m. m.» och den andra »Bidrag till vissa internatskolor m. m.» Vi har från vårt håll yrkat på att bidraget till vissa internatskolor skall upphöra — punkten 27 skall alltså upphöra och inordnas under punkten 25 — vilket skulle innebära att alla dessa skolor skulle bli lika behandlade. För närvarande är det inte så, och för de föräldrar som måste skicka sina barn till de speciella internatskolor som är uppräknade i utlåtandet — Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan och Mariannelundsskolan — innebär det faktiskt en diskriminering, att de är tvungna att betala högre avgifter för sina barn. Det är alldeles riktigt att det i dag finns en utredning, delvis på beställning av 1963 års riksdag, som just behandlar dessa frågor. Eftersom det dock berör så pass känsliga frågor, ekonomiskt vitala för de enskilda medborgare som av olika skäl måste sända sina barn till internatskolor — utlandssvenskar o. s. v. — finner vi det angeläget att redan nu få vidtaga en ändring, vilket är helt i överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen har understrukit. Jag vill bara tillägga att utskottet har varit mycket välvilligt i denna punkt men har dock ansett att man bör avvakta utredningen.

I detta sammanhang vill jag bara rent formellt göra en ändring. Det har nämligen blivit ett litet missförstånd, förmodligen när tryckningen skedde. I och med att punkten 27 skall upphöra skall givetvis det anslag som finns under punkten 27 överföras till punkten 25. I reservationen vid punkten 25 yrkas på ett för-

slagsanslag av 18 005 000 kronor, vilket belopp alltså skall höjas till 19 855 000 kronor.

Får jag, herr talman, till slut bara säga ett par ord om de reservationer som finns vid punkterna 45 och 49, som berör »Bidrag till driften av lokala yrkesskolor» och »Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.» Herr Nyman kommer senare att utveckla våra synpunkter. Jag vill bara säga att detta bidrag i kronor räknat har stått stilla sedan år 1958, alltså i åtta år. Inte ens en höjning i förhållande till penningvärdeförsämringen har skett. Hela tiden har man hänvisat till en kommande utredning, och under senare år har man kunnat hänvisa till en sittande utredning, vilket i och för sig inte förbättrar förhållandena ett enda dugg. Jag vill bara påpeka det något egendomliga förhållandet. Det finns ju inte någon motion eller reservation i denna sak. Jag skulle i alla fall vilja säga dessa ord — i hopp att man läser dem i ecklesiastikdepartementet och kanske tar hänsyn till dem i kommande års statsverksproposition — beträffande skillnaden mellan bidrag under punkten 45 och bidrag under punkten 49. Punkten 45 avser bidrag till lokala yrkesskolor. Till de skolor som uppfyller ställda krav utgår bidrag. Det finns alltså där ett kvantitetsbidrag, som är beroende av hur många sökande som anmäler sig. När det gäller bidrag för främjande av lärlingsutbildning finns det av riksdagen fastlagda bidragsrum. Även i de fall där utbildningen är fullt godkänd kan det inträffa att den inte kommer till stånd på grund av att bidragsrummen inte räcker till. Jag vill bara nämna såsom exempel att omläggningen av yrkesutbildningen inom byggnadsarbetarkåren beräknas komma att medföra ett behov av ytterligare 400 bidragsrum. Det är bara en del av det hela. Kungen går bara med på en höjning av totalt 300 bidragsrum, vilket i realiteten betyder att med de ansökningar som finns inne och väntas bli godkända har redan

Anslag till skolväsendet

innevarande budgetår nästan hela anslaget för nästa år blivit i anspråktaget. Det är ju ett ytterst märkligt förhållande.

Jag har, herr talman, inte något yrkande på denna punkt, eftersom det inte finns någon reservation. Jag hyser dock en förhoppning om att dessa mycket aviga förhållanden blir tillrättalagda i en kommande statsverksproposition.

Herr KÄLLQVIST, (fp):

Herr talman! I anslutning till den förste ärade talarens påpekande att man skall fatta sig kort vill jag bara göra den reflexionen att kortfattade motiveringar ju också kan vara starka. Det gäller givetvis även reservanternas.

Efter viss erfarenhet av grundskolans verksamhet har vi ansett det angeläget att nu få en överblick av denna nya skola som kom till stånd genom 1962 års beslut. Jag tror att många har den erfarenheten att man bör göra en översyn om denna skola skall fylla sitt ändamål och leda till det resultat som vi hoppats på. Denna översyn bör omfatta både de personella resurserna och lokalfrågorna samt även gälla läroböcker och hjälpmedel. I denna sak har vi en reservation under punkt 14, den reservation som är betecknad med b och där vi begär att Kungl. Maj:t i 1966 års statsverksproposition skall redovisa en kartläggning i frågan samt framlägga förslag för ett planmässigt tillgodoseende av föreliggande behov. Det är en rimlig begäran, men vi tror att den skulle ha betydelse när vi närmast tar upp dessa problem.

Inom skolväsendet, även när det gäller grundskolan, både mellanstadiet och i viss mån lågstadiet men kanske framför allt högstadiet, har biblioteket fått en allt större betydelse. Man har lärt eleverna använda de resurser biblioteket ger.

På denna punkt har vi kanske inte hunnit så långt, men vi är på god väg, och även här begär vi i en reservation att man skall försöka rusta upp bibliote-

ken. Det är också nödvändigt att man skaffar den personal som behövs för att klara bibliotekstjänstgöringen. Vi begär där, att man skall framlägga ett förslag för riksdagen. Vi vill gärna ha detta förslag så snart som möjligt, helst redan i höst. Jag vill bara hänvisa till reservationen under punkt 14, betecknad med c.

Jag vill förbigå andra angelägenheter under denna rubrik och övergå till en fråga som intresserar mig av skilda orsaker. Det gäller folkhögskolorna. Det är riktigt som utskottet säger att vi under många år resonerat om folkhögskolorna. Vi har resonerat om vad folkhögskolan skall ha för uppgift efter grundskolans och fackskolans införande. Vi har därvid kommit till den uppfattningen att folkhögskolan fortfarande har en uppgift.

Då det gäller statsbidragen har man gått efter vissa regler och därvid över huvud taget tillämpat den praxis att man ger folkhögskolorna statsbidrag allt efter den tid de varit verksamma. Det är ju landstingen som driver dem, men det kan också finnas andra som har ansvaret för folkhögskolor.

Departementschefen har föreslagit att man nu skall öka antalet folkhögskolor med statsbidrag med ett. Vi föreslår att det skall bli två. Bakom den tanken ligger framför allt en önskan att stödja en skola som befinner sig i Klarälvsdalen i Värmland. Platsen heter Stället. Den har ingenting med »stöllighet» att göra, det försäkrar jag, utan snarare tvärtom. Skolan är mycket noga planerad, och jag tror att den fyller sitt ändamål i många avseenden. Det är en alldeles särskild skola, och jag måste besvara kammarrens ledamöter med att i korthet berätta om den. När folkhögskolan planerades var givetvis landstinget — och även skolöverstyrelsen — inkopplad. I detta sammanhang framfördes tanken att man i samma anläggning skulle inrymma ett högstadium av grundskolan. Man menade att det skulle vara ekonomiskt inte minst för staten, och så sked-

Anslag till skolväsendet

de. Man har i Stöllet en anläggning som man kallar för en »skolby». Jag skulle gärna vilja råda den som har sina vägar upp i det vackra Värmland att fortsätta till Stöllet och titta på skolbyn däruppe. Har inte andra avdelningens ärade ordförande varit där, så tror jag att han skulle uppskatta anläggningen, även om det inte betyder att han skulle ändra sig när det gäller anslaget.

Skolan är alltså byggd med medel från staten och från landstinget, men även kommunen har satsat pengar i denna skola mer än vad som är vanligt. Det gäller framför allt de lokaler som avser samlingar och även måltidslokaler. Denna anläggning är så pass enastående och så uppmärksamman att man t. o. m. lär ha fått besök från utlandet. Jag skall naturligtvis inte säga att den skall ha statsbidrag för den skull, men jag tror att det kan ha en viss betydelse. Statsbidraget bör emellertid komma, ty skolan står nu faktiskt i tur efter den vanliga regeln som vi använder oss av. Dessutom skulle vi kunna säga att staten tjänar på detta genom att man samordnar lokalfrågorna.

Eftersom jag nämnde ett personligt besök, skulle jag önska att eklelesiastikministern också skulle komma och titta på Stöllet. Jag vet att han varit i Syslebäck och sett på en annan fin värmländsk skolanläggning. Man måste ändå säga att utskottsmajoritetens motivering för sitt avslagsyrkande är — förlåt mig att jag säger det — en mycket svag motivering, nästan det svagaste man kan komma med. Utskottet uttalar att man skall iaktta en viss försiktighet med anläggningen. Det är litet sent att tänka på anläggningen, när man drivit den sedan 1962. När riksdagen sade det 1961 för första gången, var det för sent att åberopa det skälet, ty skolan tillkom i samarbete med de olika avdelningarna i skolöverstyrelsen, både folkhögskoleavdelningen och avdelningen för det obligatoriska skolväsendet, och det fanns representanter på platsen för att studera förhållandet.

Säkert förstår kammarens ledamöter att jag med dessa ord vill ha sagt att det är något alldeles speciellt med Stöllet, och att man bör ta hänsyn till vad som förevarit och tillämpa de förut gällande reglerna. Det finns inget skäl att göra något avsteg. Jag hoppas att jag kunnat redovisa detta.

Senare får jag återkomma med yrkande. Det gäller en reservation som finns på punkten 52 om bidrag till driften av folkhögskolor, och jag tror att kammarens ledamöter även kan förstå att det värmländska intresset är ett allmänt intresse.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Jag ber att få säga några ord i denna debatt, främst vad gäller punkterna 45 och 49.

Under punkten 45, avseende bidrag till driften av lokala yrkesskolor, har Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit ett förslagsanslag på 135 miljoner kronor. I detta anslag är emellertid inte inräknad någon höjning av statsbidraget till inbyggda skolor och företagsskolor. Inte heller föreslås att statsbidrag skall utgå till företagsskolor inom handel och husligt arbete. Överstyrelsen för yrkesutbildning har under flera år äskat högre anslag till den utbildning som sker i samråd och samarbete med näringslivet. Under punkt 45 har väckts motioner, där man dels motiverar behovet av en allmänt generösare inställning till den yrkesutbildning som sker inom näringslivet, dels yrkar på högre anslag till denna. Man har också yrkat på högre anslag till den utbildning som sker hos hantverksmästarna i form av lärlingsutbildning, och man begär i konsekvens med de yrkandena en anslagshöjning med 5 miljoner kronor.

Den del av yrkesutbildningen som sker inom och i samarbete med näringslivet har fått kämpa under knapphetens kalla stjärna, och man måste ifrågasätta om inte samhället skulle ha haft åtskilligt att vinna på att man under är som gått visat en större genero-

Anslag till skolväsendet

sitet mot sådan utbildning. I en tid när man allmänt är överens om att utbildning och i synnerhet yrkesutbildning är en hävstång till framåtskridande och en ur såväl ekonomisk som allmänt arbetsmiljöförbättrande synpunkt mycket lönsam investering, borde man mera söka utnyttja alla tillfällen och möjligheter att ge utbildning. Genom en friskare satsning på att stimulera näringslivet självt till engagemang står säkert många utbildningsplatser att vinna.

Vi har tyvärr många unga människor som står i kö och klappar på portarna till utbildningslokalerna men som inte kommer in. Som exempel vill jag ta några siffror från mitt hemlän, Gävleborgs län, där landstinget numera övertagit huvudparten av yrkesutbildningen och tillämpar central elevintagning. Under 1964 var totala antalet sökande till yrkesskolorna inom länet 1 600, medan antalet intagna stannade vid 796, alltså knappt hälften av dem som ville ha utbildning. Ett annat exempel kan tas från lärlingsutbildningen. Där kan man ur en rapport som häromdagen lämnades från skolöverstyrelsen utläsa att under innevarande budgetår föreligger hittills 3 927 ansökningar om lärlingsbidrag — alltså redan innan budgetåret är till ända — medan det finns endast 1 900 bidragsrum att fördela. Det föreligger alltså här mer än dubbelt så många ansökningar som det finns bidragsrum. Dessutom kan man vänta att en hel del linjer inom byggnadsbranschen kommer att i än högre omfattning utnyttja lärlingsutbildningen för att ge plats åt eleverna under andra och tredje utbildningsåren i den växelutbildning som yrkesskolorna alltmer tillämpar. Då kommer behovet att starkt öka också på det området.

Det är djupt otillfredsställande att konstatera att inemot hälften av antalet yrkesutbildningsökande ungdomar inte kan erbjudas utbildning. Vad samhället härigenom förlorat lär bli stora och oersättliga värden, och vi får efter

hand kämpa och försöka att genom en alltmer intensifierad vuxenutbildning reparera vad som brustit.

Utbildning inom näringslivet bör kunna mera accepteras också av andra skäl än bristen på utbildningsplatser. Ett av dem är att en sådan utbildning är billig för samhället. Utbildningskostnaderna t. ex. vid centrala verkstads-skolor belöper sig till mer än 10 000 kronor per elev och år, om även internatskostnaderna inräknas. Som kammararens ledamöter känner väl till uppgår statsbidragen till inbyggd undervisning endast till en bråkdel av detta belopp. Utbildning i näringslivet och i samråd med näringslivet blir billigare därför att man kan utnyttja en i gång varande produktionsapparat. Man kan utnyttja lokaler som inte används i produktionen. Lärarna är delvis engagerade i produktionen, och maskinerna arbetar också i produktionen. Men man kan också erbjuda eleverna ett mera produktivt arbete inom näringslivet än man kan på yrkesskolorna, där de ofta måste ha sådana objekt i övningsarbetet, som sedan får kasseras. Det blir härigenom också en meningsfull utbildning för de ungdomar som får ta del av den, och eleverna anpassas dessutom till den rutin, som förekommer i arbetslivet och som ofta utgör en tröskel för de ungdomar, som kommer ut från yrkesskolorna och skall träda in på arbetsmarknaden. Denna utbildning i näringslivet är givetvis också billig ur den synpunkten att näringslivet självt bidrar till utbildningskostnaderna. Detta är ju inte minst en faktor som det så ofta inte tas hänsyn till när det är fråga om statsbidrag till yrkesutbildning inom näringslivet. Trots att utbildningen är billig för samhället torde den inte vara sämre generellt sett.

Vi har inom Gävleborgs län en ganska väl utvecklad inbyggd yrkesutbildning i landstingets regi. När det gäller bilbranschen kommer länet som nummer två efter Stockholm i fråga om an-

Anslag till skolväsendet

talet elever i inbyggd undervisning. Det har kunnat konstateras att efterfrågan på ungdomar som fått sin utbildning inom näringslivet är stor, många gånger större än på andra ungdomar, och man har fått den uppfattningen att denna inbyggda yrkesutbildning bör utvecklas.

Vi möter kanske ofta det argumentet att anslagen till inbyggd yrkesutbildning är anslag till företagen, som företagen själva drar nytta av. Statsmakterna har därför varit försiktiga med att lämna bidrag till sådan yrkesutbildning. Detta är ju en felsyn på problemet. Det är tvärtom så att näringslivet självt bidrar med sin beskärda del till sådan utbildning — för varje statsbidrag som kan placeras i näringslivet får näringslivet självt också bidra med sina kostnader. Skulle vi se problemet ur den synpunkten, att det är ungdomen som får nytta av det bidrag som här ges till näringslivet, kan det också vara lättare att väcka ett större intresse för en ökning av anslaget till denna utbildning.

Vad jag här sagt innebär givetvis inte att jag på något sätt är motståndare till den reguljära yrkesutbildningen. Jag anser tvärtom att den måste intensifieras och byggas ut. Men jag ber att få betona angelägenheten av att man i det läge som nu råder måste tillvarata alla möjligheter för att bereda utbildningen plats. Jag är mycket angelägen om att understryka att man här bör söka bedriva ett intimt samarbete mellan de olika utbildningsformerna. Jag tror att utvecklingen med de höga krav på utbildning, som efter hand ställes, och med de knappa resurser vi förfogar över, kommer att tvingas in på den linje jag här talat för.

Stöd för dessa synpunkter har också kunnat spåras i direktiven till yrkesutbildningsberedningen. Det är med verkligt stort intresse vi emotser resultatet av denna utredning som vi förväntar skall komma med ett djärvt grepp på detta problem.

Vad jag nu sagt får gälla som en allmän motivering till den inställning jag har till frågan om anslag för utbildning inom näringslivet.

Utskottets majoritet har motiverat sitt avslag på anslagshöjningar med att den sittande yrkesutbildningsberedningen borde pröva dessa frågor. Det kan vara riktigt att principfrågorna prövas av utredningen — alltså hur verksamheten framöver skall bedrivas — men här gäller det frågan om vi skall låta inflationsutvecklingen år efter år försämra betingelserna. Frågan är ju: Skall vi låta inflationen år efter år försämra betingelserna för den yrkesutbildning, som bedrivs? Är vi överens om att utbildningen är bra, bör vi inte låta denna urholkning av penningvärdet försämra den utbildning, som redan bedrivs. Jag tycker att samhället ändå har det ansvaret för utbildningen att man måste se till att de fördyringar som skett i utbildningsverksamheten kan kompenseras med nya medel.

Med det sagda vill jag motivera de reservationer, som finns under punkterna 45—49, till vilka jag senare får yrka bifall.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Så här dags är väl det mesta sagt i fråga om statsutskottets utlåtande nr 66 och de reservationer som har knutits till de olika punkterna, men jag skall ändå uppehålla mig vid punkt nr 19 reservation b av herr Boman m. fl. Den tar upp frågan om tillsättandet av en särskild utredning i fråga om studiehjälpen vid vuxenutbildning och en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet.

Intresset för vuxenutbildningen har ökat i takt med utbyggnaden av det allmänna skolväsendet och den högre utbildningen vid universitet och högskolor. Det har mer och mer framstått som ett rättvisekrav och ett samhällskrav att vi skall öka vårt intresse från samhällets

Anslag till skolväsendet

sida när det gäller de vuxnas utbildning. Frågan är emellertid i vilken takt vi skall rå med att utveckla denna kanske den största utbildningssektorn. Det rör sig om mer än en miljon vuxna, och det kan bli två miljoner.

Med vuxenutbildningen avser vi numera i pedagogiska sammanhang sådana vuxna som erhållit en viss grundutbildning, kommit ut i arbetslivet och därefter tagit upp studier för sin fort- och vidareutbildning.

I motionerna I:162 och II:196 av herrar Hedlund och Ohlin m. fl. har utförligt beskrivits vuxenutbildningens omfattning, former, resurser i dagens läge, studiefinansiering för vuxna, radions och televisionens roll m. m. Den utbildning som det i första hand gäller är främst den s. k. målinriktade utbildningen. Den återfinns i så gott som alla utbildningsformer. Den har karaktäriserats som ett paraply spänt över hela utbildningsområdet — från yrkesskola till universitet skulle man kanske kunna säga. Nya medel för utbildning såsom radio och television, språklaboratorier och datamaskiner har på sistone skapat oanade möjligheter för en allt omfattande och övergripande vuxenutbildning. Hittills har ofta korrespondensundervisningen varit den enda formen som stått vuxna till buds, men nu öppnas nya, stora möjligheter.

Det finns emellertid en hel del hinder för vuxna att fortsätta sina studier. Det är icke minst den studiesociala frågan, d. v. s. möjligheterna för vuxna med förvärvsarbete och kanske familj att komma loss och ägna sig åt mer krävande och långvarigt målinriktade studier. Den studiesociala frågan, har vi menat, måste först utredas, och den behöver en särskild utredning eftersom enligt utskottet gymnasieutredningen icke skall taga upp den studiesociala frågan för vuxenutbildning.

Utskottet anser visserligen att kraftfulla åtgärder bör vidtagas i syfte att underlätta utbildning och fortbildning för vuxna, men vill i fråga om en sam-

manfattande översyn avvakta arbetande utredningar. I väntan därpå skulle emellertid utredningen i fråga kunna lösa den studiesociala frågan och därefter ta itu med översynen, som säkerligen behövs. Vi skall komma ihåg att denna fråga om vuxenutbildning är uppdelad på fem utredningar, vilka var och en arbetar inom en begränsad sektor av det hela.

Sedan vill jag endast säga ett par ord om frågan på punkt 19 som har tagits upp i en annan reservation. Det gäller det stora debattämnet i gymnasiefrågan — religionskunskapen och dess kursinnehåll och förstärkning. Jag anser liksom herr Wallmark att det är av stor vikt att religionskunskapen får en från skilda synpunkter godtagbar utformning och att det finns anledning utreda kursinnehållet i ämnet religionskunskap inom såväl gymnasiet som fackskolan.

Sedan önskar jag också säga ett par ord beträffande punkt 45 om bidragen till driften av lokala yrkesskolor, till vilka räknas även inbyggda skolor inom industri, hantverk och handel, och enskilda företagsskolor, med andra ord de yrkesskolor som har näringslivets företag och organisationer till huvudmän.

I en till punkten fogad reservation yrkas bifall till en justering av bidragsbeloppen som kompensation för de automatiska kostnadsökningarna.

Frågan om normerna för bidrag till näringslivets yrkesutbildning och hur statsmakterna handlägger den är inte bara enligt min uppfattning, herr talman, en bidragsfråga, utan jag ser det också som en viktig attitydfråga, som kanske just nu är mer betydelsefull än någonsin.

Det tycks inte råda några delade meningar om att näringslivets insatser för den praktiska yrkesutbildningen av ungdom även i framtiden är önskvärd ur samhällets synpunkt. I direktiven till yrkesutbildningsberedningen sägs nämligen »att sannolikt blir det nödvändigt att i större utsträckning än hittills ta näringslivets resurser i anspråk för yr-

Anslag till skolväsendet

kesutbildningen». Hur näringslivets resurser skall tas i anspråk har den sittande utredningen att ta ställning till. Att döma av en tidningsartikel nyligen råder en viss tveksamhet inom nämnda beredning. Denna tveksamhet är jag inte alls förvånad över, utan jag tycker att den är alldeles naturlig. Det gäller framför allt hur den framtida yrkesskolan skall utformas. Om jag förstått rätt gäller det för det första att yrkesskolans främsta uppgift skall vara att utgöra ett alternativ till övriga gymnasieformer, som underlättar det fria valet och en övergång från en gymnasieform till en annan. Det förutsätter antagligen en två-årig skolform som erbjuder utbildning i allmänna ämnen och praktiskt inriktas på stora yrkesområden och inte så mycket som i dag på specialområden.

En annan fråga blir lokaliseringen av denna skolform.

Det andra som man diskuterar och där meningarna bryts är att yrkesskolans främsta uppgift skall vara att utbilda för praktiska yrken i näringslivet i den omfattning behov föreligger. Den målinriktningen tar hänsyn till avnämarna men skapar också möjligheter för ungdomarna att beredas adekvat sysselsättning med hänsyn till utbildningen när de en gång kommer ut på arbetsmarknaden. Då har jag frågat mig om man kan tänka sig en tredje väg.

Finns det möjligheter att förena dessa två målsättningar — att få en modifiering av de riktlinjer, som fastställdes i fjol vid behandlingen av det gymnasiala utbildningsväsendet? Det skulle kanske betyda en yrkesskola, som är mer flexibel med hänsyn till specialiseringen i olika yrken och utbildningstid och med hänsyn till de olika yrkenas krav och lokaliseringen av yrkesskolorna på olika orter både i företagets regi och i kommunernas regi.

Beredningens ordförande tycks delvis vara inne på tanken då han vid ett fördrag säger: »Det kan anas en yrkesutbildning av två slag i framtiden: å ena sidan en bred grundutbildning, som i

icke ringa mån bygges upp kring elevers och målsmäns önskemål» — det var alltså mitt första alternativ — »å andra sidan ett antal specialutbildningar, där näringslivets synpunkter och behov spelar en dominerande roll. Att i en sammanhållen organisation på ett riktigt sätt bygga in dessa olika yrkesutbildningar är ett av de problem som yrkesutbildningsberedningen får brottas med. Framtidens yrkesutbildning måste mer än dagens bygga på insatser av samhället och näringslivet, på utbildning i skola och näringliv.»

Herr talman! Jag vill för min del tro att vi gagnar både ungdomarna och deras yrkesval samt näringslivet bäst genom en modifierad yrkesskola i förhållande till den gymnasiala skolform som vi i höst antydde riktlinjerna för. Jag tror att det finns rum både för privata och allmänna yrkesskolor och att dessa utbildningsformer skall kunna bli likvärdiga i en framtid.

Medan nu yrkesskolans framtid planlägges, får vi emellertid icke hämma den verksamhet som fortgår, och det gäller i lika hög grad det privata näringslivets yrkesutbildning som de allmänna yrkesskolorna. Det är därför jag vill rekommendera en uppräkningsav statsbidragen med 25 procent i enlighet med förslaget i den med 7 betecknade reservationen. Det som gäller bidragen till inbyggda skolor och företagsskolor gäller också grundbidragen och kurs-tilläggen till lärlingsutbildning hos hantverksmästare — vilka bidrag likaledes stått oförändrade sedan 1958. Jag anser att också dessa bidrag bör uppräknas med 25 procent med hänsyn till kostnadsutvecklingen.

Herr talman! Jag skall be att få återkomma med mina yrkanden.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Vid punkten 27 i utskottets utlåtande har jag fogat en blank reservation i anledning av två motioner som utskottet har behandlat.

Anslag till skolväsendet

Den första motionen, nr 270, gäller anslag till Mariannelundsskolan. Den är en privat skola, som under de 60 år den arbetat inte haft något bidrag till andra årskursen i realskolan. Det är i stor utsträckning vuxenutbildning som där bedrivs. I klass 1 är medelåldern i år 19 år, och i klass 2 21 år. Flertalet av eleverna kommer från mindre bemedlade hem, och finansieringen har vållat svårigheter för många av dem, och skolan har måst höja avgiften med 440 kronor. Det är därför angeläget att även skolan så snart som möjligt får statsbidrag till den tvååriga realskolan.

Vidare har jag i motion nr 371 motionerat om anslag till Grännaskolan. Grännaskolan är en försöksskola, som nyligen har startat och kanske driver undervisningen efter andra linjer än övriga skolor. Man försöker där tillämpa nya metoder och har vunnit stort förtroende och stor tillslutning, men skolan har stora ekonomiska svårigheter att brottas med. Vi har därför i motionen begärt statsbidrag till skolan. Jag kan nämna att man i den reviderade driftbudgeten för år 1965/66 räknar med ett driftunderskott på 247 500 kronor, och sammanlagt sedan skolan startade har man bokfört ett driftunderskott på 613 000 kronor. Detta visar att det är ytterst angeläget att statsbidrag utgår till denna skola så snart som möjligt.

Nu säger utskottet att man bör avvakta resultatet av den sittande utredningen. Jag kan här meddela att utredningen har besökt både Grännaskolan och Mariannelundsskolan, och de av utredningens ledamöter som jag haft kontakt med har varit mycket positivt inställda till båda skolorna, särskilt Grännaskolan.

Jag skall inte ställa något yrkande om bifall till motionerna. Jag vill i stället uttala min tacksamhet till statsutskottets andra avdelning för den positiva skrivning som den har presterat: »Utskottet har stor förståelse för motionärernas uppfattning att statsbidrag bör utgå till nysnämnda skolor liksom till berörd

realskolelinje. I avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete är utskottet emellertid icke berett att nu förordna en utökning av antalet internatskolor med statligt bidrag. Utskottet förutsätter dock att Kungl. Maj:t kommer att ha sin uppmärksamhet riktad på berörda skolors ekonomiska förhållanden och där-
est det visar sig nödvändigt, innan utredningen slutförts, överväger frågan om statsbidrag till de skolor och den realskolelinje som avses i motionerna.»

Jag har herr talman velat understryka detta, och hoppas att Kungl. Maj:t i enlighet med utskottets uttalande har sin uppmärksamhet riktad på dessa skolor.

Jag har, herr talman, inget yrkande.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Över detta avsnitt av åttonde huvudtiteln har statsutskottet levererat 59 punkter, mer eller mindre betydelsefulla. Utav dessa 59 punkter har vi lyckats uppnå enighet på 50 punkter. Jag måste för min del säga att detta är ett glädjande tecken, och jag vill fram-
bära min tacksamhet till ledamöterna i andra avdelningen av statsutskottet. Att den sakliga inställning som de har haft till problemet ändock resulterat i nio reservationer tolkar jag mera som en sak, som beror på den historiska utvecklingen. Alla som har suttit i statsutskottet en längre tid vet, att de flesta av dessa ärenden har kommit upp år efter år, och de som suttit mycket länge i denna kammare vet att vi kan gå ett tjugotal år tillbaka i tiden på vissa punkter.

Vad gäller de reservationer som nu har anförts vill jag bara framhålla några synpunkter. Jag skall inte tränga in i alla de olika problemen utan i en hel del kan vi helt enkelt, såsom utskottet har gjort, hänvisa till pågående utredningar. Det brukar ju vara så här i riksdagen, att om man vet att en utredning pågår, brukar man inte handla innan man vet vad utredningarna kommer fram till.

De talare som hittills har yttrat sig

Anslag till skolväsendet

har återkommit till några få punkter. En av dem gäller vuxenutbildningen.

Herr talman! Låt mig säga att man tydligen lägger in olika betydelser i begreppet vuxenutbildning. Flera talare har vidrört detta avsnitt, men såvitt jag har kunnat höra har ingen av dem vidrört den omfattande omskolning som nu bedrivs och som väl ändå måste betraktas som en vuxenutbildning, utan de har i regel talat om den teoretiska vuxenutbildningen.

Man kan här påvisa en del förhållanden, som kanske inte är riktigt önskvärda. Statsutskottets andra avdelning hade för en tid sedan nöjet att göra en resa i mellersta Norrland. Vi besökte därvid också ett vuxenutbildningsgymnasium. Det mesta där kunde vi för all del godkänna, men när vi fick upplysningen att åtskilliga småskollärarinnor utnyttjade denna möjlighet till utbildning, blev flera av oss litet betänksamma. Intet ont sagt om våra småskollärarinnor — vi missunnar dem inte att få en vidareutbildning — men vi hade knappast tänkt oss en vuxenutbildning av den sorten.

Någon här berörde delningstalet. Som kammarens alla ledamöter vet är också detta en gammal fråga som kommer igen varje år. För två år sedan lämnade särskilda utskottet en ingående redogörelse för detta problem, och vi som där var med framhöll, att vi med tanke på den lärarbrist som råder och som kommer att råda i många år framöver inte med bästa vilja i världen kommer att kunna sänka delningstalet. Jag förstår att jag här kan få det svaret, att man inte kräver en sänkning omedelbart, utan bara ett principbeslut. Ja, herr talman, jag skulle dock tro att många av oss här i kammaren har en erfarenhet av vad principbeslut innebär, och jag för min del vill inte vara med om några sådana i onödan.

När vi är inne på detta område vill jag — jag skulle tro till lärarnas egen uppmuntran — ta upp frågan hur man på detta område har det i andra länder. Andra avdelningen har gjort en resa i

Sovjetunionen, vars skolväsende på vissa punkter har kommit mycket långt men där vi ändock fick klara bevis för att delningstalet är väsentligt högre än hos oss. Går vi från land till land inom Europa och Amerika visar det sig, att vi ligger mycket bra till på detta område.

Därmed är inte sagt att vi, om situationen en gång i framtiden skulle bli sådan att vi fick personella och ekonomiska möjligheter att sänka delningstalet, inte skulle göra det, men i nuläget kan vi inte vara med om någonting sådant.

Det har här även talats om folkhögskolan — den är också en gammal bekant. Kungl. Maj:t har föreslagit att en ny folkhögskola skall få statsbidrag, men vissa motionärer har ansett att vi borde ge statsbidrag till två sådana skolor och motiverar det med att de enligt gamla regler skulle vara berättigade till statsbidrag nu.

Då vill jag erinra om att riksdagen, såsom herr Källqvist nämnde, gång på gång varnat för att starta nya folkhögskolor. Vi skrev officiellt om det 1961, men redan dessförinnan hade vissa utredningar varit inne på tanken att man borde vara mycket försiktig med att starta folkhögskolor när praktiskt taget hela vårt undervisningsväsende ligger i smältdegeln. Det har ju varit det tema som vi har måst hålla fast vid. Hur folkhögskolorna kommer att utvecklas kan väl ingen avgöra i dag — vi vet så litet om den saken nu och vi visste inte mycket 1961 heller. Därför måste vi vara försiktiga i våra uttalanden.

Herr Olsson var inne på en hel rad problem. Herr Olsson är ju ny i denna kammare, och det gör att han kanske inte haft tillfälle att studera ens riksdagsprotokollen, men skulle han ha gjort det, så vet han att de synpunkter han här anförde har behandlats år ut och år in under en rätt lång tid. Detta är ingen som helst anmärkning mot herr Olssons anförande, utan jag vill bara konstatera fakta i målet. Eftersom herr Olsson snuddade vid den ekonomiska sidan är

Anslag till skolväsendet

det kanske inte förmätet att erinra om hur mycket pengar det rör sig om på denna punkt. Kungl. Maj:t föreslår i år ett anslag på 135 miljoner kronor. Det betyder en ökning i jämförelse med fjol-årets anslag med inte mindre än 14 miljoner kronor. Man måste ha mycket högt ställda anspråk om man inte erkänner att det är ett krafttag.

Sedan kan man naturligtvis diskutera olika detaljer inom hela detta fält — det förstår jag mycket väl. Jag skall inte trötta kammarens ledamöter med att här beröra varje enskild detalj. Utskottet har försökt att ge en konkret beskrivning av utskottsmajoritetens inställning. Vi har försökt framhålla vad som kan vara av betydelse under de olika punkterna. De av kammarens ledamöter som haft tillfälle och möjlighet att läsa utskottsutlåtandet torde kunna intyga, att vi har försökt att ge en i ögrligaste mån objektiv beskrivning av läget. Det är bara naturligt att det på vissa punkter kan finnas olika uppfattningar. Men om man försöker se till totalutslaget av Kungl. Maj:ts proposition och dess förslag i de olika punkterna, tror jag ändå att envar kan säga, att genom denna proposition har ånyo tagits ett verkligt krafttag för att höja och förstärka vårt utbildningsväsen.

Herr talman! Jag vill redan nu förorda, att jag senare vid punkt efter punkt kommer att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Jag är säker på att alla ledamöterna i andra avdelningen gläder sig åt att avdelningens ordförande gav oss ett så vackert betyg som det vi fick. Jag tror mig kunna återgälda det med att från ledamöternas sida säga, att vi brukar tycka att ordföranden är mycket saklig.

Jag kan dock inte komma ifrån att han gjorde ett litet snedsprång då han förklarade, att vad som skrivits i reservationerna och sagts här från reser-

vanternas sida då det gäller vuxenutbildningen närmast visade ett stort intresse för den teoretiska utbildningen. Det är såvitt jag förstår inte alls på det sättet. Tvärtom har vi ju från vår sida talat om de inbyggda skolorna och företagsskolorna, alltså de skolformer som står näringslivet mycket nära och där inte alls de teoretiska ämnena kommer i främsta rummet, utan den praktiska utbildningen.

Detta gäller också lärlingsutbildningen. Jag och andra avdelningens ordförande har tidigare haft våra drabbningar, då det gäller lärlingsutbildningen. Herr ordföranden har då gjort gällande, att en nackdel med lärlingsutbildning hos hantverksmästarna skulle vara att lärlingarna där inte får nödig teoretisk utbildning. Det är, har avdelningsordföranden hävdat, inte möjligt att hos hantverksmästarna ge lärlingarna både teoretisk och praktisk utbildning. Jag tror inte att vi på vårt håll övervärderar den teoretiska utbildningen, utan vi har tvärtom understrukit den praktiska utbildningens stora betydelse.

När det gäller folkhögskolorna är det alldeles riktigt, att vi alla har varit överens om denna varning och maning att försiktighet borde iakttas. Men den folkhögskola som nu är aktuell, Klarälvdalens folkhögskola, satte i gång verksamheten 1962. Det hade naturligtvis föregåtts av ett ganska vidlyftigt förberedelsearbete. Då detta förberedelsearbete, såsom vi nu fått höra av en värmlänning, skedde i samarbete med grundskolan, förstår vi att det måste ha tagit åtskillig tid, innan man kunde starta. Det uttalande som vi gjorde 1961 lär därför inte ha hunnit tränga igenom, då man planerade denna folkhögskola.

Jag är fullt överens med avdelningens ordförande om att vi bör säga ifrån ordentligt, att i fortsättningen några nya folkhögskolor inte skall påbörjas förrän hela detta problem är löst. Här är emellertid läget sådant, att vi har

Anslag till skolväsendet

två folkhögskolor som båda är berättigade till statsbidrag. Enligt departementschefen kan bara en få det. Skall det då vara ett lotteri som avgör vilken av de båda folkhögskolorna som får statsbidrag? Förra gången förlorade Kaggeholm i lotteriet. Nu är Kaggeholm med ännu en gång. Det vore rätt tragiskt om Kaggeholm skulle förlora lottdragningen även denna gång. Jag tycker emellertid också att det vore tragiskt om Klarälvdalens folkhögskola skulle förlora.

Därför anser jag det enklast och rättvisast att, såsom föreslås i reservationen, båda folkhögskolorna får statsbidrag, särskilt som de ju båda är berättigade därtill.

Herr NÄSSTRÖM (s) kort genmäle:

En mycket viktig fråga, herr talman, som herr Andersson här berörde, vill jag utveckla litet mer.

När det gäller yrkesskolor, utbildning hos hantverksmästare o. s. v. skulle jag tro att alla intresserade personer som följt med diskussionen har lagt märke till något som kan bli ett ganska besvärligt problem i fortsättningen. Vi har läst om de undersökningar som gjorts angående hur grundskoleeleverna väljer linje på högstadiet. Det visar sig att det finns skolor där ända upp till 80 procent av eleverna väljer teoretisk utbildning. Antag att detta skulle bli normerande för landet i övrigt. Då kommer vi, herr talman, snart att stå med obesatta yrkesskolor på många håll.

Nu hoppas jag att det inte skall gå så illa, men det finns mycket oroande tecken på en utveckling i eu sådan riktning, som vi inte alls hade tänkt oss när vi beslutade om den nya grundskolan. Detta gör att vi kanske måste ta oss en funderare på i vilken riktning utvecklingen går. Därtill måste vi tänka på de nya fackskolorna. Med föräldrarnas stora ambitioner kanske det blir så, att en mycket stor del av alla

föräldrar i landet kommer att råda de ungdomar som inte går till gymnasiet att välja fackskolan i stället för yrkeskolan. Även det är ett oroande tecken.

Kammarens ledamöter torde nog i framtiden få ta ställning till dessa problem, som jag anser vara mycket viktiga. Alla är väl överens om att vi i vårt land behöver såväl teoretiskt som praktiskt utbildade ungdomar. Med den konkurrens som vi inte minst på industriens område möter från utlandet måste vi försöka att se till att vi hittar utvägar, så att vi inte lotsar in en absolut övervägande del av en årskull ungdomar på teoretiska utbildningslinjer, där det kommer att bli överflöd på utbildad arbetskraft, under det att det samtidigt uppstår brist på praktiskt utbildat folk, som ju är av en så stor betydelse för hela vårt lands näringsliv, ja, hela landets välfärd.

Nu vet ju alla i denna kammare, att det i viss mån också beror på lönesättningen. Det är dock inte bara lönesättningen som är avgörande vid valet av utbildning. Vad som här främst spelar in är föräldrarnas överdrivna ambitioner att försöka få fram sina ungdomar till yrkesutbildningsgrenar, där kanske en stor del av ungdomarna själva inte har någon lust eller fallenhet för de banor det gäller. Jag tror att vi måste börja studera detta problem från en helt annan synvinkel än vad vi tidigare har gjort.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är alldeles riktigt som avdelningens ordförande konstaterar, att det här inte gått som man hade räknat med. Fler ungdomar har gått till teoretisk utbildning än man hade tänkt skulle göra det; ordföranden nämnde ju att vid vissa skolor har ända upp till 80 procent av eleverna valt teoretisk utbildning.

Jag delar herr Näsströms bekymmer, men jag anser att den enda möjligheten

Anslag till skolväsendet

att motverka denna utveckling är att göra yrkesskolan så stimulerande och attraktiv som möjligt. Det är därför som jag har anslutit mig till reservanternas på denna punkt.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Det skulle vara mycket frestande att kommentera den senaste debatten mellan andra avdelningens ärade ordförande och herr Axel Andersson. Jag befarar emellertid att vi i så fall skulle dra upp en hel yrkesutbildningsdebatt, och det är kanske lämpligare att uppskjuta den till ett annat tillfälle.

Låt mig bara beröra en enda fråga som herr Näsström tog upp, nämligen delningstalet. Herr Näsström säger att det är en gammal fråga som kommer igen år efter år. Den behandlades, framhåller han, ganska ingående i särskilda utskottet, som bl. a. pekade på lärarbristen. Vi kunde inte med bästa vilja i världen göra någonting för närvarande, ansåg herr Näsström. Det är ingen idé ens med ett principbeslut. Andra länder har det dock sämre ställt än vi. Men om vi skulle få det bättre ställt i framtiden, framhöll han, om våra resurser och tillgången på lärare skulle öka, då skulle vi kanske kunna tänka oss att söka lösa denna sak.

Herr talman! Tillåt mig att säga, att det är just här som vi försöker att vara logiska och framtidsblickande. En fråga som blivit avslagen är ju förden skull inte mindre angelägen. Frågan kan ju ha samma aktualitet år efter år till dess att den lösts, och det är därför vi nu åter för fram den.

Det förslag som vi nu framfört går ut på att riksdagen skall fatta ett principbeslut men sedan också låta göra en utredning, så att man kan få till stånd en tidsplan, där hänsyn tas till dessa faktorer och där man således försöker få till stånd de nödvändiga resurserna. Den planering man för närvarande gör för att täcka den befarade

lärarbristen i framtiden tar ju hänsyn till det behov per klass, som vi har i dag, och det delningstal vi arbetar med. Intagningskapaciteten och alla resurser anpassas efter detta. För att vi i framtiden skall kunna uppnå de resultat som vi strävar till måste vi dels fatta ett principbeslut nu och dels göra upp en vettig tidsplan, som är realistisk med hänsyn till de resurser som vi kan komma att få.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Herr Näsström nämnde någonting om att vi rör oss med olika begrepp, när det gäller vuxenutbildning. Ja, detta är enligt vad jag kan förstå ett tämligen nytt område, där en hel del begrepp ännu inte blivit klarlagda, och det gör att vi ibland talar förbi varandra. Just därför och eftersom olika utredningar behandlar sina delar av vuxenutbildningsområdet tror jag det är riktigt, att vi får en samlad översyn och att vi liksom slår fast vad vi menar.

Jag har gjort ett litet försök att definiera vad som hör till vuxenutbildning. Det är en definition som TCO:s utbildningskommitté har fastställt, och vid besök i Amerika har jag funnit att man där är inne på precis samma definition. Man säger att vuxenutbildning är en utbildning av sådana som har fått en viss grundutbildning och kommit ut i arbetslivet och därefter tar upp sin utbildning igen antingen för att fortbilda sig i yrket eller för att vidareutbilda sig för ett annat yrke.

Jag tror att det är bra att man håller sig till en sådan definition. Enligt den är omskolning en typisk vuxenutbildning. Man börjar i dag också tala om uppskolning av folk som har en utbildning men som, kanske på grund av konjunkturutvecklingen, fått nya uppgifter — man liksom skolar upp dem utan att de har blivit arbetslösa.

Jag nämnde också att vuxenutbildningen nästan kan liknas vid ett para-

Anslag till skolväsendet

ply som omspannar utbildningen från yrkesskola till universitet. Jag tror att det är mycket viktigt att man har den vida synen på vuxenutbildningen, att den omfattar inte bara teoretisk utbildning utan även praktisk. Vi har i dag i huvudsak med anledning av detta utskottsutlåtande hållit oss till den teoretiska utbildningen, men det finns lika stor anledning att se på vuxenutbildningen när det gäller rena praktiska yrken: omskolning och uppskolning.

Herr KÄLLQVIST (fp):

Herr talman! Jag är glad över att kunna återgälda avdelningsordförandens vänliga ord beträffande ledamöterna i utskottets andra avdelning med att säga, att det är tack vare ordföranden som behandlingen av dessa frågor har ägt rum på ett sakligt sätt och under angenäma former.

Jag skulle vilja lämna ett par uppgifter som kanske i någon mån kan belysa herr Näsströms tankar om folkhögskolan i framtiden. Till den skola som jag nämnde, Klarälvdalens folkhögskola, har till läsåret 1965/66 anmält sig inte mindre än 76 sökande, och skolan kan ta emot 45 elever. Ungefär dubbelt så många som skolan kan ta emot har alltså anmält sig, och redan nu, våren 1965, har det kommit en del anmälningar till läsåret 1966/67.

Jag vill också nämna att på högstadiet, som är förenat med denna folkhögskola, finns på *varje* tjänst kompetenta lärare tack vare att högstadiet kombinerats med folkhögskolan. Jag skulle vilja fråga, om det finns ytterligare ett enda exempel på en skola, där man på varje tjänst har fullt kompetenta lärare! Detta utgör ett talande bevis för vad folkhögskolan och grundskolans högstadium i samarbete kan åstadkomma på detta område.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Jag fick av utskottets talesman en vänlig påminnelse om att jag är ny i kammaren och alltså inte har läst vad som här har diskuterats under gångna år.

Till detta vill jag säga, att jag nästan känner det som en komplimang att inte vara belastad av allt vad som här har sagts. Skulle vi avstå från att ta upp de frågor, som här har diskuterats tidigare, tror jag vi skulle bli ganska klavbundna i vår verksamhet.

Trots allt vad som sagts under tidigare år vill jag hävda att undervisningen i näringslivet har blivit styvmoderligt behandlad, och är det fortfarande. Oaktat vad som har sagts finns det anledning att än en gång påpeka, att det ur såväl ekonomiska som andra synpunkter finns skäl för samhället att stödja den utbildning, som sker i samarbete med och inom näringslivet. Det finns kanske än större anledning att göra det, eftersom herr Näsström befarade att yrkesutbildningen kanske kommer att ha ett mindre attraktionsvärde framöver. Då är en i näringslivet inbyggd flexibel yrkesutbildning den enda möjligheten att på ett riktigt sätt anpassa den yrkesutbildning ungdomen vill ha. Där är man mindre läst än när det gäller annan yrkesutbildning.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Herr Näsström tog upp det gamla argumentet att utredningar redan arbetar med åtskilliga av de frågor som vi har tagit upp. Det är ju alltid bra att kunna åberopa pågående utredningar när man vill avlasta kritiken från oppositionens sida. När det gäller vuxenutbildningen anser vi emellertid att det behövs en utredning, som kan samla upp de eventuella delförslag som de sittande utredningarna framlägger, eftersom dessa ju inte direkt sysslar med den frågan.

Med anledning av den diskussion

Anslag till skolväsendet

som förts om linjevalet på högstadiet får jag säga, att det självfallet är uppseendeväckande siffror man kommer upp till när det visar sig att 80 procent av eleverna väljer de teoretiska linjerna. Men får jag samtidigt säga, att jag tror att vi inte skall vara så kolossalt bekymrade över den saken — jag vill nämligen hoppas att även de som går genom yrkesskolan och sedan fortsätter skall få tillfälle att förvärva så mycket av teoretiska kunskaper som möjligt. Också den yrkesnära utbildningen är nämligen av sådan art att allt inhämtande av teoretiska kunskaper är önskvärt och bör tillgodoses även vid uppläggningsen av de kommande yrkesskolorna och i det pågående utredningsarbetet om dessa skolor.

Jag vill alltså ha sagt att vi knappast behöver vara så förskräckta på den här punkten. Huvudsaken är att vi får en yrkesskola; säkert kan den mycket väl tillgodoses även detta intresse.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Herr Wallmark nämnde några ord om ett eventuellt principbeslut. Jag vet att de flesta — för att inte säga alla — av denna kammars ledamöter varje vecka får en rad lärartidningar. Åtminstone jag för min del brukar så gott jag hinner läsa det mesta som skrivs i dessa tidningar. Det principbeslut som här diskuterats gäller ju delningstalet, och då vill jag fråga: Är det någon av kammarens ärade ledamöter som i dessa lärartidningar har sett en enda rad om att Sverige ligger bäst till vad gäller delningstalet? Har ni läst en enda rad om att Sverige också ligger bäst till vad gäller lärarnas löner?

Jag tror, herr talman, att det är på sin plats att man rent objektivt framhåller dessa omständigheter, liksom att det är till lärarkårens egen fördel att den blir medveten om att lärarna i vårt land tack vare riksdagens beslut har en gynnad ställning i förhållande till

andra länders lärare. Det är fakta i målet.

Herr Källqvist nämnde att en viss folkhögskola inte kunnat ta emot alla sökande. Ja, jag tror att hans uppgifter är riktiga. Men skall vi inte vara överens om att detta gäller nuläget. Riksdagen har ansvar även med tanke på framtiden, och det är kanske mest den aspekten vi har resonerat om: hur kommer det att bli på detta område om ett antal år?

Till herr Olsson skall jag bara säga, när han ville ta det som en komplimang att inte ha läst riksdagstrycket, att man tyvärr också kan möta människor som tar det som en komplimang när man säger till dem: Varför läser du inte över huvud taget, varför lånar du inte böcker vid våra bibliotek? Jag tror nu inte att herr Olsson tillhör den gruppen, men det finns sådana människor.

Herr Larsson talade om önskemålet att de elever, som går till våra yrkesskolor, också får goda teoretiska kunskaper. Jag tror att vi är överens på den punkten. Men samtidigt är vi kanske överens om att man inte kan ge allt åt alla elever, utan de har valt en viss linje. Jämför vi med situationen för de elever, som gick till yrkesskolorna förr i tiden, kan vi emellertid konstatera att dagens yrkesskoleelever har en två år längre teoretisk utbildning. Jag för min del tycker att det är ett gott steg på vägen, även om jag skulle unna alla våra yrkesskoleelever en utomordentligt fin teoretisk utbildning — ja, varför inte studentexamen; det skulle ganska säkert vara av stor betydelse för hela kåren.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Eftersom herr Näsström ändå här gav en beskrivning av dem, som kände det som en komplimang att de över huvud taget inte läste någonting, så lär den väl ha avsett mig. Då vill jag säga att jag förvisso har

läst en hel del protokoll, men jag känner det som en fördel att inte vara belastad av allt som sagts här i kammaren. Jag har dock läst tillräckligt mycket för att veta, att riksdagen tidigare inte ägnat denna fråga om utbildningen inom näringslivet särskilt stor uppmärksamhet, och därför har jag ansett det motiverat att ånyo ta upp den debatten och yrka på högre anslag.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tror att det olyckligtvis är så, att alltför många människor i detta land känner det som en belastning om de har kunskaper, i likhet med herr Olsson.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 2—10

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11

Anslag till pedagogiskt utvecklingsarbete

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Pedagogiskt utvecklingsarbete för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 010 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 145), i vilka hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte besluta, att anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete skulle uppräknas med 500 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till pedagogiskt utvecklingsarbete för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 510 000 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 174) och den

Anslag till pedagogiskt utvecklingsarbete

andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 195), i vilka anhållits, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt skolöverstyrelsen att till nästa års riksdag utreda och framlägga förslag i syfte att intensifiera utvecklingsarbetet på det pedagogiska området;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 275) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson i Hedenäset m. fl.* (II: 330), i vilka föreslagits, att riksdagen till Pedagogiskt utvecklingsarbete under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1965/66 skulle anvisa ett reservationsanslag av 3 950 000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Carlshamre* väckt motion (II: 444), i vilken hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Pedagogiskt utvecklingsarbete för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 410 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 114 och II: 145, I: 275 och II: 330 samt II: 444, förstnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga, till Pedagogiskt utvecklingsarbete för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 010 000 kronor;

II. att motionerna I: 174 och II: 195, i vad de avsåge uppdrag att till nästa års riksdag utreda och framlägga förslag i syfte att intensifiera det pedagogiska utvecklingsarbetet, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet

Anslag till pedagogiskt utvecklingsarbete

bort under I hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 114 och II: 145 samt II: 444 ävensom med bifall till motionerna I: 275 och II: 330, förstnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga, till Pedagogiskt utvecklingsarbete för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 950 000 kronor;

b) av herrar *Wallmark, Strandberg, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 174 och II: 195, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till nästa års riksdag i syfte att intensifiera utvecklingsarbetet på det pedagogiska området.

Herr **LARSSON, THORSTEN**, (cp):

Herr talman! Jag ber här att få yrka bifall till den föreliggande reservationen a.

Herr **WALLMARK** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation b.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Därefter gjorde herr talmannen jämligt de rörande mom. I förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att ha

va upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Larsson, Thorsten*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 11 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Larsson, Thorsten*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 42.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de avseende mom. II framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Wallmark m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wallmark* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes

Ang. bidrag till driften av grundskolor m. m.

en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 11 mom. II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Wallmark m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Wallmark begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunns vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 95;

Nej — 24.

Därjämte hade 11 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 12 och 13

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 14**Ang. bidrag till driften av grundskolor m. m.**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för Kristoferskolan, dels till Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Lundström m. fl. (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr Ohlin m. fl. (II: 145),

dels två likalydande motioner, väckta

den ena inom första kammaren av herr Källqvist m. fl. (I: 158) och den andra inom andra kammaren av fru Nettelbrandt m. fl. (II: 209),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Virgin m. fl. (I: 174) och den andra inom andra kammaren av herr Heckscher m. fl. (II: 195),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Thorsten Larsson m. fl. (I: 383) och den andra inom andra kammaren av herr Westberg m. fl. (II: 486),

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru Hamrin-Thorell (I: 602) och den andra inom andra kammaren av fru Nettelbrandt (II: 333).

I motionerna I: 114 och II: 145 hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte

I. besluta, att anslaget till skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium skulle uppräknas med 200 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 200 000 kronor,

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t 1) an hålla, att skolöverstyrelsen måtte givas i uppdrag att under läsåret 1965/66 göra kartläggning av grundskolans läge i fråga om personal, lokaler, läroböcker och andra hjälpmedel, angivande i vilken utsträckning brister föreläge, samt an hålla, att Kungl. Maj:t i 1966 års statsverksproposition måtte redovisa denna kartläggning och framlägga förslag för ett planmässigt tillgodoseende av föreliggande behov, 2) an hålla om att Kungl. Maj:t på grundval av skolöverstyrelsens förslag skyndsamt måtte utarbeta förslag till grunder för statligt bidrag för pedagogisk skolbibliotekstjänstgöring i grundskolan samt att dessa måtte föreläggas 1965 års höstriksdag för beslut, 3) giva till känna vad i motionerna anförts angående studie-

Ang. bidrag till driften av grundskolor m. m.

och yrkesvägledningen samt begära en skyndsamt utredning angående studie- och yrkesvägledningens utformning, omfattning och organisation, 4) begära en utredning angående utbildning av för skolväsendets hjälpmedelsinstitutioner lämplig personal.

I motionerna I: 174 och II: 195 hade anhållits, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte

I. besluta, att delningstalet i klasserna på grundskolans mellan- och högstadium skulle vara 25, dock att tills vidare delningstalen skulle utgöra högst 30,

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t vid bifall till yrkandet under I måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildningsakkunniga att efter företagen utredning avgiva förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen,

III. i övrigt beakta vad i motionerna anförts.

I motionerna I: 383 och II: 486 hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära en skyndsamt utredning för granskning av motiven för och konsekvenserna av den värderande klassificeringen av skolans undervisningsämnen som nu förekomme och i övrigt klarläggande av alla stadgetekniska, ekonomiska och andra frågor, som sammanhängde med nuvarande indelning i ämnesgrupper och dem som kunde aktualiseras genom eventuell avveckling av systemet.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på åberopade grunder hemställt,

I. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avsåge ökning av anslaget till skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium, icke måtte bifallas av riksdagen;

II. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu vore i fråga.

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för Kristofferskolan;

b) till Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 000 000 kronor;

III. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avsåge en kartläggning under läsåret 1965/66 av grundskolans läge i fråga om personal, lokaler, läroböcker m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avsåge förslag till grunder för statsbidrag till pedagogisk bibliotekstjänstgöring i grundskolan, icke måtte bifallas av riksdagen;

V. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avsåge utredning angående utbildning av för skolväsendets hjälpmedelsinstitutioner lämplig personal, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avsåge utredning angående studie- och yrkesorienteringens utformning, omfattning och organisation, icke måtte bifallas av riksdagen;

VII. att motionerna I: 158 och II: 209 icke måtte bifallas av riksdagen;

VIII. att motionerna I: 174 och II: 195, i vad de avsåge delningstal i klasserna på grundskolans mellan- och högstadium, icke måtte bifallas av riksdagen;

IX. att motionerna I: 383 och II: 486 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionerna I: 602 och II: 333 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

a) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade;

Ang. bidrag till driften av grundskolor m. m.

dels att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu vore i fråga, besluta, att anslaget till skrivhjälp åt lärare på grundskolans högstadium skulle ökas med 200 000 kronor;

dels ock att utskottet — under förut-sättning av bifall till yrkandet beträffande I — bort under II hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna för Kristofferskolan;

b) till Grundskolor m. m.: Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 200 000 kronor;

b) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under III hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att skolöverstyrelsen måtte givas i uppdrag att under läsåret 1965/66 göra en kartläggning av grundskolans läge i fråga om personal, lokaler, läroböcker och andra hjälpmedel, angivande i vilken utsträckning brister föreläge samt anhålla, att Kungl. Maj:t i 1966 års statsverksproposition måtte redovisa denna kartläggning och framlägga förslag för ett planmässigt tillgodoseende av föreliggande behov;

c) av herrar *Boman, Axel Andersson, Nyman, Nihlfors, Nelander* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under IV och V hemställa,

IV. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, så-

vitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t på grundval av skolöverstyrelsens förslag skyndsamt måtte utarbeta förslag till grunder för statligt bidrag till pedagogisk skolbibliotekstjänstgöring i grundskolan samt att dessa måtte föreläggas 1965 års höstriksdag;

V. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående utbildning av för skolväsendets hjälpmedelsinstitutioner lämplig personal;

d) av herrar *Wallmark, Strandberg, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under VIII hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 174 och II: 195, såvitt nu vore i fråga, besluta, dels att delningstalet i klasserna på grundskolans mellan- och högstadium skulle vara 25, dock att tills vidare delningstalen skulle utgöra högst 30, dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildningsakkunniga att efter företagen utredning avgiva förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen;

e) av herr *Larsson, Thorsten*, som dock ej antytt sin mening.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation a.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation d.

Herr KÄLLQVIST (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna b och c.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. bidrag till driften av grundskolor m. m.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan komme att framställas först särskilt angående mom. I och II, därefter särskilt rörande mom. III, vidare särskilt i fråga om mom. IV och V, ytterligare särskilt avseende mom. VIII samt slutligen särskilt i vad gällde utskottets hemställan i övrigt.

Beträffande mom. I och II, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till vad utskottet hemställt, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med a) betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 14 mom. I och II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel*, begärde rösträkning, verkställdes nu

votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 39.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de avseende mom. III förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med b) betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Källqvist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 14 mom. III, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med b) betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Källqvist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 39.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Anslag till statliga allmänna gymnasier m. m.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de rörande mom. IV och V framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna med *c*) betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Källqvist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 14 mom. IV och V, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med *c*) betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Källqvist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 104;

Nej — 25.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I vad gällde mom. VIII, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Wallmark m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Därpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wallmark* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 14 mom. VIII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Wallmark m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Wallmark* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 101;

Nej — 24.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i övrigt hemställt i denna punkt.

Punkterna 15—18

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19

Anslag till statliga allmänna gymnasier m. m.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels besluta, att statens kompletteringsgymnasium skulle upphöra med

Anslag till statliga allmänna gymnasier m. m.

utgången av juni 1965, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de statliga allmänna gymnasierna m. m., som föranleddes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasierna m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 244 145 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 145),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bengt Gustavsson* och *Larfors* (I: 153) samt den andra inom andra kammaren av herr *Lundkvist* och fröken *Andersson* i Strängnäs (II: 206),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 156) och den andra inom andra kammaren av fru *Nettelbrandt m. fl.* (II: 210),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lundström* och *Sundin* (I: 162) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin* (II: 196),

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 404) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 457).

I motionerna I: 114 och II: 145 hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, att anslaget till skrivhjälp åt lärarna vid de statliga gymnasierna måtte uppräknas med 200 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit samt att anslaget till försöksverksamheten med sekreterare vid rektorsexpeditioner i Ag 17 samt ställföreträdande rektor måtte uppräknas

med 526 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och att därför till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1965/66 måtte anvisas ett förslagsanslag av 244 871 000 kronor.

I motionerna I: 162 och II: 196 hade anhållits, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om 1) förslag snarast till inrättande av ytterligare tre vuxengymnasier, i Övre Norrland, Väst-Sverige och Bergslagen, samt 2) tillsättande av en särskild utredning med uppgift att skyndsamt göra en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet, varvid särskild uppmärksamhet borde ägnas de krav som nu och i framtiden ställdes i fråga om vuxenutbildningens organisation, kapacitet och målsättning samt frågan om effektivt studiesocialt stöd till de vuxenstudenter.

I motionerna I: 404 och II: 457 hade förslagits, att riksdagen skulle,

I. besluta, att delningstalet för elevantalet i klasserna inom gymnasiet och fackskolan skulle vara 25, dock att tills vidare delningstalen skulle utgöra högst 30;

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t 1) hemställa, att Kungl. Maj:t vid bifall till yrkandet under I måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga att efter företagen utredning avgiva förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen; 2) hemställa, att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med uppgift att belysa för- och nackdelar med en betygsättning på absolut respektive relativ grundval inom gymnasiet och fackskolan; 3) hemställa om utredning och förslag angående kursinnehållet i ämnet religionskunskap inom gymnasiet och fackskolan.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt,

I. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad avsåg uppräkningsanslaget till

Anslag till statliga allmänna gymnasier m. m.

skrivhjälp åt lärare vid de statliga allmänna gymnasier, icke måtte bifallas av riksdagen;

II. att motionerna I: 114 och II: 145, i vad de avsåge uppräknig av anslaget till försöksverksamhet med sekreterare och ställföreträdande rektor, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 153 och II: 206, i vad de avsåge kostnadsfri examensprövning av privatister vid allmänt gymnasium, icke måtte av riksdagen bifallas;

IV. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 114 och II: 145 samt I: 153 och II: 206, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) besluta, att statens kompletteringsgymnasium skulle upphöra med utgången av juni 1965;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för de statliga allmänna gymnasier m. m. i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

c) godkänna under punkten införd avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasier m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

d) till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 244 145 000 kronor;

V. att motionerna I: 156 och II: 210 icke måtte av riksdagen bifallas;

VI. att motionerna I: 162 och II: 196, i vad de avsåge inrättande av ytterligare tre gymnasier för vuxna, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

VII. att motionerna I: 162 och II: 196, i vad de avsåge utredning för en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

VIII. att motionerna I: 404 och II: 457, i vad de avsåge delningstal i klasserna inom gymnasiet och fackskolan, icke måtte av riksdagen bifallas;

IX. att motionerna I: 404 och II: 457, i vad de avsåge utredning rörande den absoluta och relativa betygsättningen i gymnasiet och fackskolan, icke måtte av riksdagen bifallas;

X. att motionerna I: 404 och II: 457, i vad de avsåge utredning och förslag angående kursinnehållet i ämnet religionskunskap i gymnasiet och fackskolan, icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman, Strandberg, Bohman, Larsson* i Hedenäset, *Turesson, Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade;

dels att utskottet bort under I och II hemställa,

I. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu vore i fråga, besluta, att anslaget till skrivhjälp åt lärare vid statliga allmänna gymnasier skulle ökas med 200 000 kronor;

II. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu vore i fråga, besluta, att anslaget till försöksverksamheten med sekreterare i Ag 17 på rektorsexpeditionerna och ställföreträdande rektor skulle ökas med 526 000 kronor;

dels ock att utskottet — under förutsättning av bifall till yrkande beträffande I och II — bort under IV hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall å motionerna I: 114 och II: 145 ävensom med avslag å motionerna I: 153 och II: 206, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) besluta, att statens kompletteringsgymnasium skulle upphöra med utgången av juni 1965;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för de statliga allmänna gymnasier m. m. i enlighet

Anslag till statliga allmänna gymnasier m. m.

med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

c) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för de statliga allmänna gymnasierna m. m. att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

d) till Statliga allmänna gymnasier m. m.: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 244 871 000 kronor;

b) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under VIII hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 162 och II: 196, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillkallande av särskild utredning i fråga om studiehjälpen vid vuxenutbildning och för en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet;

c) av herrar *Wallmark, Strandberg, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under VIII hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu vore i fråga, besluta, att delningstalet för elevantalet i klasserna inom gymnasiet och fackskolan skulle vara 25, dock att tills vidare delningstalen skulle utgöra högst 30, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1960 års lärarutbildnings-sakkunniga att efter företagen utredning avgiva förslag till tidsplan för sänkning av delningstalen;

d) av herrar *Wallmark, Strandberg, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i angiven del hava den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under IX hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t

mätte tillsätta en utredning med uppgift att belysa för- och nackdelar med en betygssättning på absolut respektive relativ grundval inom gymnasiet och fackskolan;

e) av herrar *Boman, Axel Andersson, Thorsten Larsson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman, Strandberg, Bohman, Larsson* i Hedenäset, *Turesson, Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, denna reservation visade, samt att utskottet bort under X hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 404 och II: 457, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t begära prövning av möjligheterna till ytterligare förstärkning av religionskunskapens ställning.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation a.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till reservationerna b och c.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till reservationerna c och d.

Herr NÄSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan komme att framställas först särskilt angående mom. I, II och IV, därefter särskilt rörande ettvar av mom. VII, VIII, IX och X samt vidare särskilt avseende utskottets hemställan i övrigt.

Härefter gjorde herr talmannen i enlighet med de angående mom. I, II och IV framkomna yrkandena propositioner

Anslag till statliga allmänna gymnasier m. m.

ner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med *a*) betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att ha upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 19 mom. I, II och IV, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med *a*) betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 61.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de rörande mom. VII förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med *b*) betecknade

reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nyman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givarsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 19 mom. VII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Boman m. fl. vid punkten avgivna, med *b*) betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nyman* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 40.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

I fråga om mom. VIII, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Wallmark m. fl. vid punkten avgivna, med *c*) betecknade reservationen.

Därpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till statliga allmänna gymnasier m. m.

Herr *Wallmark* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 19 mom. VIII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Wallmark* m. fl. vid punkten avgivna, med *c*) betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande mom. IX framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Wallmark* m. fl. vid punkten avgivna, med *d*) betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wallmark* begärd votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 19 mom. IX, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Wallmark* m. fl. vid punkten avgivna, med *d*) betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr

talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Wallmark* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 99;

Nej — 25.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I avseende å mom. X, yttrade vidare herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr *Boman* m. fl. vid punkten avgivna, med *e*) betecknade reservationen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nyman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 19 mom. X, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Boman* m. fl. vid punkten avgivna, med *e*) betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nyman* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och be-

funnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 62.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition utskottets hemställan i övrigt i denna punkt.

Punkterna 20—24

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 25

Ang. bidrag till vissa privatskolor

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 890 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lidgard* (I: 386) och den andra inom andra kammaren av herr *Turesson* (II: 483), i vilka hemställts, att riksdagen måtte 1) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om anslag till Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m. besluta, att till Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 18 005 000 kronor; 2) besluta, att följande skolor, nämligen Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan och Mariannelundsskolan från och med budgetåret 1965/66 skulle erhålla statsbidrag i enlighet med Kungl. Maj:ts kungörelse den 23 april 1964 (SFS: 137) under sistnämnda anslag; 3) besluta, att statsbidrag till Estniska gymnasiet skulle utgå med 44 000 kronor under anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt,

Ang. bidrag till vissa privatskolor

I. att motionerna I: 386 och II: 483, i vad de avsåge statsbidrag under detta anslag till ytterligare skolor, icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 386 och II: 483, såvitt nu vore i fråga, till Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 17 890 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Wallmark*, *Nyman*, *Strandberg*, *Bohman*, *Turesson*, *Nihlfors* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa,

I. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 386 och II: 483, såvitt nu vore i fråga, besluta, att från förevarande anslag skulle utgå statsbidrag till Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan, Viggbyholmsskolan och Mariannelundsskolan enligt kungörelsen den 23 april 1964 (SFS 1964: 137) samt till Estniska gymnasiet med 44 000 kronor;

II. att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 386 och II: 483, såvitt nu vore i fråga, till Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av »18 005 000» kronor.

Herr **WALLMARK** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen med den ändringen att beloppet som står längst ner i yrkandet ändras till 19 855 000 kronor.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propo-

sitioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen med den ändring, som under överläggningen angivits av herr Wallmark; och förklarade herr talmannen, efter att ha va upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Wallmark begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen med den ändring, som under överläggningen angivits av herr Wallmark.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Wallmark begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 40.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 26—44

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 45

Ang. bidrag till driften av lokala yrkesskolor

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i vissa av departementschefen angivna fall meddela särskilt beslut om statsbidrag, dels ock till Bidrag till driften av lokala yrkesskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Boman m. fl. (I:149) och den andra inom andra kammaren av fru Holmqvist m. fl. (II:198),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru Olsson och herr Wikberg (I:393) samt den andra inom andra kammaren av herrar Nilsson i Tvärälund och Larsson i Öskeviksby (II:475),

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Stefanson m. fl. (I:397) och den andra inom andra kammaren av herr Nordgren m. fl. (II:476).

I motionerna I:397 och II:476 hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, 1) att statsbidraget till inbyggda skolor måtte höjas för skolor inom industri och hantverk och handels område från 13 000 till 16 000 kronor och inom husligt arbete från 10 800 till 13 500 kronor, 2) att anslaget till enskilda företagsskolor inom industri och hantverk måtte höjas från 14 500 kronor till 18 000 kronor, 3) att till företagsskolor inom husligt arbete och inom handels områden måtte beviljas statsbidrag med 16 000 kronor respektive 18 000 kronor per år och avdelning och 4) att bidraget till driften av lokala yrkesskolor måtte uppräknas till 140 200 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på åberopade grunder hemställt.

Ang. bidrag till driften av lokala yrkesskolor

I. att motionerna I: 149 och II: 198 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att motionerna I: 397 och II: 476, i vad de avsåge dels ändrade normer för statsbidrag till inbyggda skolor samt till enskilda företagsskolor inom industri och hantverk, dels normer för och statsbidrag till företagsskolor inom husligt arbete och inom handelns områden, icke måtte bifallas av riksdagen;

III. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 397 och II: 476, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de i statsrådsprotokollet angivna fallen meddela särskilt beslut om statsbidrag;

b) till Bidrag till driften av lokala yrkesskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 000 kronor;

IV. att motionerna I: 393 och II: 475 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Boman, Axel Andersson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman, Strandberg, Johan Olsson, Bohman, Larsson* i Hedenäset, *Turesson, Nihlfors, Nelander Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade;

dels att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 397 och II: 476, såvitt nu vore i fråga, besluta om dels ändrade normer för statsbidrag till inbyggda skolor samt enskilda företagsskolor inom industri och hantverk, dels normer för och statsbidrag till företagsskolor inom husligt arbete och handelns område i enlighet med vad i motionerna föreslagits;

dels ock att utskottet — under förutläggning av bifall till yrkandet beträffande II — bort under III hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna

I: 397 och II: 476, såvitt nu vore i fråga, a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de i statsrådsprotokollet angivna fallen meddela särskilt beslut om statsbidrag;

b) till Bidrag till driften av lokala yrkesskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talman, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan komme att framställas först särskilt beträffande mom. I, därefter särskilt angående mom. II och III samt vidare särskilt rörande mom. IV.

På gjord proposition bifölls utskottets i mom. I gjorda hemställan.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de avseende mom. II och III förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Olsson, Johan*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 45 mom. II och III, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Anslag till främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppsesning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Olsson, Johan*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 62.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. IV hemställt.

Punkterna 46—48

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 49***Anslag till främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.**

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 397, av herr Stefanson m. fl., och II: 476, av herr Nordgren m. fl., såvitt nu vore i fråga, till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 3 344 000 kronor.

I motionerna I: 397 och II: 476 hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, 1) att statsbidraget för lärlingsutbildning hos hantverksmästare i yrken med minst tre års lärlingstid måtte höjas från 2 000 kronor till 2 500 kronor (grundbidrag) för lärling, som icke tidigare erhållit undervisning i yrket vid yrkeskola som stode under inseeende av

skolöverstyrelsen, 2) att bidraget, där lärlingstiden understeg tre men ej två år, måtte höjas från 1 500 kronor till 1 900 kronor, 3) att kursbidraget för teoriundervisning meddelad under ledighet med bibehållen lön måtte höjas från 1 200 kronor till 1 500 kronor, 4) att statsbidraget till lärlingsutbildning inom muraryrket, byggnadsträrbetar-yrket m. m. måtte höjas från 1 100 till 1 500 kronor samt att kurstillägg måtte utgå enligt samma grunder som för lärling hos hantverksmästare samt 5) att anslaget för främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare måtte uppräknas med erforderligt belopp.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Boman, Axel Andersson, Nils-Eric Gustafsson, Wallmark, Nyman, Strandberg, Johan Olsson, Bohman, Larsson* i Hedenäset, *Turesson, Nihlfors, Nelander, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 397 och II: 476, såvitt nu vore i fråga, till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 3 694 000 kronor.

Herr **OLSSON, JOHAN**, (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen enligt de därunder framkomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen

på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övertvägande ja besvarad.

Herr *Olsson, Johan*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 49, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Olsson, Johan*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 62.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Punkterna 50 och 51

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 52

Ang. bidrag till driften av folkhögskolor

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 700 000 kronor.

Ang. bidrag till driften av folkhögskolor

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 145), i vilka hemställdes, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte besluta, att ytterligare en folkhögskola utöver departementschefens förslag skulle erhålla statsbidrag och att anslaget till bidrag till folkhögskolor därvid skulle uppräknas med 151 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och därför till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 851 000 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Olsson* (I: 391) och den andra inom andra kammaren av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* (II: 459), i vilka yrkats, att riksdagen skulle 1) besluta, att för budgetåret 1965/66 antalet folkhögskolor, som åtnjöte statsbidrag till driften av sin verksamhet, skulle utökas med två samt 2) vid sin behandling av Bidrag till driften av folkhögskolor under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 882 700 kronor;

dels en inom andra kammaren av herr *Eskel m. fl.* väckt motion (II: 448), i vilken anhållits, att riksdagen måtte besluta, att för budgetåret 1965/66 statsbidrag skulle utgå till ytterligare två folkhögskolor samt att till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 882 700 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* väckt motion (II: 460), i vilken föreslagits, att riksdagen skulle besluta, att under budgetåret 1965/66 statsbidrag skulle utgå till ytterligare en folkhögskola utöver den av Kungl. Maj:t föreslagna samt att riksdagen under åttonde huvudtiteln punkt D 62 skulle anvisa ytterligare medel för detta behov.

Ang. bidrag till driften av folkhögskolor

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att motionerna I: 114 och II: 145, I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460, i vad de avsåge statsbidrag till en folkhögskola utöver Kungl. Maj:ts förslag, icke måtte bifallas av riksdagen;

II. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 114 och II: 145, I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 700 000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Boman, Axel Andersson, Nils-Eric Gustafsson, Nyman, Johan Olsson, Larsson* i Hedenäset, *Nihlfors, Nelander, Eskel, Mattsson* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa,

I. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460, såvitt nu vore i fråga, besluta att för budgetåret 1965/66 medgiva statsbidrag till en folkhögskola utöver Kungl. Maj:ts förslag;

II. att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 391 och II: 459, II: 448 samt II: 460 ävensom med bifall till motionerna I: 114 och II: 145, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 36 851 000 kronor.

Herr **KÄLLQVIST** (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder

framkommit, propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Källqvist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 66 punkten 52, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Källqvist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 44.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 53—59

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 60

Lades till handlingarna.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1965/66 till byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.; samt

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde,

varvid utlåtandet nr 67 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett annat sammanträde.

Anmälades och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 198, till Konungen i anledning av väckta motioner angående rätten att utsätta fast fiskeredskap i allmänt vatten.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 199, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1964 vid dess fyrtioåttonde sammanträde fattade beslut.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för bud-

Meddelande ang. enkla frågor

getåret 1965/66 till barnmorskeläroanstalterna och statens sjuksköterskeskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till handelshamnar och farleder för budgetåret 1965/66 m. m.;

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa kreditgarantier åt svensk varvsindustri m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; samt

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av vissa kulturföremål;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 25, i anledning av väckta motioner angående förlustutjämning, progressionsutjämning och allmän öppen resultatutjämning; samt

nr 27, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m.;

andra lagutskottets utlåtande nr 43, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97), dels ock i ämnet väckta motioner; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 30, i anledning av väckta motioner angående arbetsgivares uppgifts- och uppbördsskyldighet.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framställdes, nämligen av herr *Schött* (h) till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet: »Anser Statsrådet att det med hänsyn till den förändrade befolkningsprognosen är motiverat med en revide-

Meddelande ang. enkla frågor

ring av den år 1964 tänkta avvecklingsplanen för seminarieorganisationen, innebärande en slutavveckling år 1970, och vilket årtal bör i så fall enligt Statsrådets mening ersätta det nyss nämnda? Vilka åtgärder avser Statsrådet med hänsyn till den hotande lärarflykten från seminarierna vidtaga för att under avvecklingstiden garantera seminarierna erforderlig arbetsro och fortsatt tillgång till högkvalificerad arbetskraft?»; samt

av fru *Segerstedt Wiberg* (fp) till herr statsrådet och chefen för justitie-

departementet: »När räknar Statsrådet med att den utredning, som behandlar frågan om utlandssvenskarnas rösträtt, har hunnit så långt, att ett positivt förslag till frågans lösning kan föreläggas riksdagen?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.48.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Fredagen den 30 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 72—76, bevillningsutskottets betänkanden nr 25 och 27, andra lagutskottets utlåtande nr 43 samt allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 30.

Anmälades och bordlades bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 23, i anledning av väckta motioner angående de mindre och medelstora företagens finansieringsproblem;

nr 24, i anledning av väckta motioner om främjande av de mindre företagens exportmöjligheter;

nr 25, i anledning av väckta motioner angående den enskilda handelns kreditförsörjning;

nr 26, i anledning av väckt motion angående användningen av allmänna pensionsfondens medel;

nr 27, i anledning av väckt motion angående Aktiebolaget Företagskredits utlåningskapacitet;

nr 28, i anledning av väckta motioner om inrättande av en statlig utlåningsfond för tillgodoseende av kommunernas investeringsbehov för vatten- och avloppsanläggningar;

nr 29, i anledning av väckt motion om anslag till utvidgning av verksamheten hos Sällskapet riksdagsmän och forskare;

nr 30, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om motionsvis väckta förslag om utredning rörande servicestöd till befolkningen i vissa glesbygder; samt

nr 31, med förslag till ändrad lydelse av § 1 reglementet för Nordiska rådets svenska delegation;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av väckt motion angående utställande av check utan täckning; samt

nr 24, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 9 juni 1950 (nr 272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

tredje lagutskottets utlåtande nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till jordförvärvslag m. m. jämte i ämnet väckta motioner; jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss staten tillhörig fast egendom, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 10, angående departementsvis uppgjorda förteckningar över försäljningar av viss staten tillhörig fast egendom; samt

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65, såvitt propositionen avser jordbruksärenden; ävensom allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 29, med anledning av dels § 21 i riksdagens revisorers berättelse över den år 1964 av dem verkställda granskningen av statsverket, dels väckta motioner om översiktlig riksplanering av kusttrakterna;

nr 31, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att förbättra företagshälsovården, angående företagshälsovård, yrkeshygien och yrkesmedicin samt om åtgärder mot yrkesskador och yrkessjukdomar;

nr 32, i anledning av väckta motioner angående Vindelälvens utbyggnad och angående ifrågasatt reglering av Vindelälven; samt

nr 33, i anledning av väckta motioner om en undsättningskår för hjälpinsatser vid naturkatastrofer.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 14.02.

In fidem
Fritz af Petersens